

A Magyar Köztársaság Nevében!

A Pécsi Ítéltábla a Dr. Szűcs Ügyvédi Iroda (7621 Pécs, Ferencesek útja 9. ügyintéző dr. Szűcs Orsolya Georgina ügyvéd) által képviselt **felperes neve** (felperes címe) felperesnek a Penczelné dr. Piatrik Anikó ügyvéd ((7623 Pécs, Szabadság u. 1.) által képviselt **alperes neve** (alperes címe) alperes ellen vállalkozói díj és kártérítés megfizetése iránt indított perében a Tolna Megyei Bíróság 17.G.40.042/2006/35. számú ítélete ellen a felperes 36. sorszáma alatt benyújtott fellebbezése folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy az állami adóhatóság külön felhívására fizessen meg 880.100 (nyolcszáznyolcvanezer-egyszáz) forint illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes - nyílt közbeszerzési eljárás eredménytelenségét követően - 2005. július 12-én ajánlattételi felhívást küldött a felperesnek és két másik gazdálkodó szervezetnek, ajánlatot kérve a 2005. szeptember 1. napjától határozatlan időre kötendő szerződés alapján nyújtandó közétkeztetési szolgáltatás ellátására. A felhívásban meghatározta az óvodákban, iskolákban étkezési nemenként egy évben várható adagszámot, a gondozási központban egy évben várt ebéd adag számát azzal, hogy a mennyiségektől $\pm 10\%$ eltérés lehetséges. A felhívásban az alperes az ajánlati árat forint/adag formában a megjelölt adagszámok figyelembe vételével kérte megállapítani úgy, hogy minden egyes intézmény, minden étkezési típusára kérte a bruttó egységárat meghatározni, majd az ajánlati árat az étkezési adagok darabszámával súlyozott számtani átlagként kiszámítani és bemutatni.

A felhívásban meghatározott határidőn belül a felperes és a K.-H. Kft. jutatta el ajánlatát az alpereshez. A felperes 340 Ft+ÁFA/adag, a K.-H. Kft. 402,50 Ft/adag ár mellett pályázott. Az alperes a 60/2005.(VIII.17.) Kt. számú határozatával az eljárást eredményesnek nyilvánította, nyertesként a felperest hirdette ki, és megbízta B. A. polgármestert a szolgáltatási szerződés megkötésére.

2005. augusztus 31-én az alperes a felperessel szolgáltatási szerződést kötött. N. Nagyközség 2 óvodájában és 2 általános iskolájában, a gondozási központban, továbbá K. Község 1 óvodájában közétkeztetési szolgáltatás ellátására 340 Ft+ÁFA/adag, azaz bruttó 391 Ft/adag díjazás mellett 2005. szeptember 1.-től határozatlan időre. A szerződésben a felperes a szolgáltatás teljes körű ellátását, a N., J. A. u. szám alatti általános iskolai konyha üzemeltetését vállalta azzal, hogy a szerződés 1. számú mellékletében meghatározott helyiségek, és a konyhai eszközök bérletéért havi 100.000 forint +ÁFA bért fizet.

A felperes nyilatkozatát, amely szerint az ajánlattételi felhívás feltételeit elfogadja, az ajánlattételi felhívás és a dokumentáció alapján a megkötendő szerződést teljesíti, és ajánlatát a felhívásban rögzítettek szerint készítve el 340 Ft+ÁFA/adag szolgáltatási árat kér a szerződés megkötésekor az alperes úgy értelmezte, hogy óvodai, iskolai gyermekétkeztetés esetén 1 gyermek 1 napi ellátása ellenértéke 391 Ft. Az ajánlati ár dokumentáció szerinti részletességű meghatározása, az ott írt formula alkalmazása hiányában nem ismerte fel, hogy az iskolai és óvodai étkeztetésben étkezésenként külön-külön (tehát 1 gyermek 1 napi étkeztetése esetén három adag ételre) adagonként 391 Ft-ot kíván a felperes a szerződés alapján felszámítani.

B. A. polgármester a 2005. szeptember 14. napi képviselő testületi ülésen tájékoztatta az alperes képviselő testületét a szerződés eltérő értelmezéséről, és arról, hogy a felperes az iskolai, óvodai illetve a gondozási központban nyújtott 1-1 napi szolgáltatásra 710 Ft/nap összegre tett új ajánlatot.

A képviselő testület a 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozatával a közbeszerzési eljárás érvénytelenségét állapította meg, a szolgáltatási szerződést akarathibásnak tekintve semmisnek nyilvánította a Ptk. 205. § (1) bekezdésére, 234. § (1) bekezdésére, és a Kbt. 88. § (1) bekezdés f) pontjára hivatkozva. A határozatban rögzítette, hogy a szerződés megkötésekor mindkét fél saját szerződési akaratát tekintve lényeges tévedésben volt, a vállalkozó ajánlatát nem a dokumentáció szerinti részletességgel nyújtotta be. Ez a hiányosság eredményezte az akarathibát. A 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozatban az alperes rögzítette, hogy a már teljesített szolgáltatás ellenértékeként a felperesnek iskolai intézmény egység esetében napi 450 Ft-ot, a gondozási központ ebédje esetében 400 Ft-ot kíván megfizetni. Vállalta ugyanakkor a felperes által végzett számlával igazolt szükséges beruházások ellenértékének megtérítését.

2005. szeptember 22-én az alperes a felperest írásban szólította fel a N., J. A. u. szám alatti ingatlan elhagyására. 2005. szeptember 27-én a felek megállapodtak abban, hogy a felperes biztosítja az alperesnek, hogy az ebédlő és tálalókonyha helyiségeit az ott található eszközöket az alperes az alsó tagozatos gyermekek zavartalan közétkeztetése biztosítása céljából használhassa, ugyanakkor a felperes eszközeit az ételmezésvezető irodában tárolhatja.

A felperes a szolgáltatási szerződés alapján 2005. szeptember 1.-től 20.-ig 2682 adag iskolai és óvodai ebédet, 3195 adag iskolai és óvodai tízórait illetve uzsonnát, és 466 adag felnőtt közétkeztetés során felhasznált ebédet szolgáltatott. Ennek ellenértékeként 2005. október 5. napján november 4-i teljesítési határidővel 2.480.113 Ft szolgáltatási díjat számlázott. A számla ellen az alperes a 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozatban foglaltakra hivatkozva kifogást emelt.

A felperes 2005. szeptember 21-én a Tolna Megyei Közigazgatási Hivatalhoz fordult, mert a 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozatot törvénysértőnek tartotta. Az alperes a 111/2005.(XII.5.) Kt. számú határozattal - elfogadva a közigazgatási hivatal törvényességi észrevételét - a 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozatot módosította, a közbeszerzési eljárással kapcsolatos szerződést semmisnek, ebből eredően a közétkeztetési közbeszerzési eljárást orvosolhatatlanul érvénytelennek tekintette.

N. Nagyközség jegyzője a 2005. október 18-án kelt határozatával a felperesnek a N., J. A. u. szám alatti melegkonyhás vendéglátó üzletre vonatkozó működési engedély kiadása iránt benyújtott kérelmét elutasította azzal az indokkal, hogy a felperes nem csatolta a telephely létesítésére vonatkozó cégbírósi bejegyző határozatot, és az épület használatára jogosító helyiségbérleti szerződést.

A felperes az alperestől bérelt ingatlanrész emeleti ebédlő helyiségét felújította, a fűtést is biztosító gázkazán meghibásodott vezérlőpanelét kicseréltette, kártevőirtást végeztetett, a N., J. A. u. ...számú ingatlan udvarán, illetve környezetében a fűvet levágatta, hulladékszállítási díjat, vízdíjat, csatornadíjat, telefon előfizetési díjat, kéményseprő díjat, gázfogyasztó váltás miatti ellenőrzési díjat fizetett. A közétkeztetés teljesítéséhez négy alkalmazottat foglalkoztatott, N. M.-al a közétkeztetésre kötött szerződéssel kapcsolatos ügyintézés érdekében megbízási szerződést kötött, az ételmezésvezető szakmai továbbképzését és a fióktelep létesítésére vonatkozó társasági szerződés módosítását elkészítette, a változásbejegyzési eljárás költségeit megfizette. A felperes 2005. szeptember 2-án a P.-N. Bt.-től a N. Nagyközségben végzett közétkeztetési feladatok ellátásának számítástechnikai és fejlesztési támogatására alkalmas program előállítását rendelte meg. 2005. szeptember 2-án a felperes a M. M. Kft.-vel használt bútorokra kötött adásvételi szerződést 400.000 Ft foglalót átadva. A vételárat a szerződésben kikötött határidőben nem tudta megfizetni, ezért a M. M. Kft. a szerződéstől elállt, a foglalót megtartotta. A felperes 2005. november 22-én a N., J. A. u. számú ingatlan konyhájában 2001. évben kiépített HACCP rendszer veszélyelemzése, a kritikus szabályozási pontok, a szabályozó intézkedések és a felügyelő rendszer

évenkénti két higiénés szemle keretében történő felülvizsgálatára megbízási szerződést kötött az E.-V. Bt.-vel, és a 2005. szeptember 1.-től 2006. augusztus 30-ig terjedő időszakra 53.750 Ft megbízási díjat fizetett meg.

Az alperes a tulajdonát képező épületben a konyha épületrészt nem tudta birtokba venni. Mindkét fél birtokvédelemért folyamodott a Bonyhád Város jegyzőjéhez, aki a felperes birtokvédelmi kérelmének helyt adott, az alperes kérelmét elutasította. A határozatot az alperes a Bonyhádi Városi Bíróság előtt keresettel megtámadta, a városi bíróság a 2006. április 19-én kelt ítéletében a jegyző határozatát megváltoztatta, a felperes birtokvédelmi kérelmét elutasította, és kötelezte őt arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedését követő 8 napon belül a N., J. A. szám alatti ingatlan konyhai részét az alperes birtokába bocsássa. A felperes fellebbezése folytán eljáró Tolna Megyei Bíróság 2006. július 5-én kelt ítéletével a városi bíróság ítéletét helybenhagyta.

A felperes még a birtokvédelmi eljárás alatt, 2006. március 31-ével a szolgáltatási szerződést maga is felmondta, az ingatlant kiürítette. A felmondást a Ptk. 302. § a) pontjára alapította, arra, hogy a szerződésszerűen felajánlott teljesítést az alperes nem fogadta el.

A felperes módosított keresetében az alperest 16.127.558 Ft, és annak 2006. április 1.-től a kifizetésig a Ptk. 301/A. § (2) bekezdése szerinti mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni. Ebből az összegből 2.480.113 Ft a felperes által nyújtott szolgáltatás ellenértéke, 6343 adaggal, 340 Ft+ÁFA/adag díjtétellel számolva, 4.495.179 Ft a felperes vagyonában bekövetkezett értékcsökkenés, 9.152.266 Ft elmaradt vagyoni előny. A felperes a keresetlevelében arra hivatkozott, hogy a 2005. augusztus 31. napján megkötött érvényes szolgáltatási szerződést az alperes megszegte, és ezzel a keresetben részletezett kárt okozta.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a szolgáltatási szerződés jogszabályba (a Kbt. 70. § (1) bekezdésébe, 88. §-ába és 92. §-ába) ütközik, így semmis. Semmis a szerződés azért is, mert a szerződés valamennyi oldalát a felek bélyegző lenyomattal és aláírással nem látták el, a szerződés megkötésekor a felperes nevében eljáró megbízottnak a szerződést megbízottként kellett volna aláírnia, és mellékelnie kellett volna az érvényes megbízási szerződést. Az alperes a szolgáltatási szerződést tévedés címén megtámadta, azt állította, hogy a felperessel gyermekenként napi 340 Ft+ÁFA díjazás mellett teljes napi ellátást kívánt megrendelni. A felperes ajánlatának a szerződéses cél megvalósítására alkalmatlanságát azért nem ismerhette fel, mert a felperes nem az ajánlati felhívásnak és a dokumentációnak megfelelő részletességű ajánlatot tett. Az alperes tévedését ezzel a felperes okozta. A tévedést fel is ismerhette, arra figyelemmel is, hogy a gyermek és felnőtt közétkeztetésben kialakult szokásos díjtételeket többszörösen meghaladó díjazást az alperes az ismert anyagi forrásai mellett nem kívánt volna teljesíteni. Az alperes által teljesített szolgáltatás ellenszolgáltatását a 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozatban foglalt díjtételek alkalmazása mellett vállalta.

Az alperes a 2005. október 1.-től 2006. május 1.-ig terjedő időszakra havi 100.000 Ft használati díj megfizetése iránt beszámítási kifogást terjesztett elő. A felperes kártérítésre irányuló kereseti kérelmét arra hivatkozva is kérte elutasítani, hogy 2005. szeptember 20. napját követően a 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozat közlésével, majd az ingatlan elhagyására történő írásbeli felszólításra egyértelművé tette, hogy a felperes szolgáltatására a továbbiakban nem tart igényt.

Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 1.458.806 Ft-ot, és ennek 2006. április 1.-től a kifizetésig a késedelemmel érintett naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt összegű kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Rámutatott arra, hogy a felperesnek az ajánlati felhívásban és a dokumentációban meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelően kellett ajánlatát elkészítenie és benyújtania. Az ajánlat tartalmának lényeges része az ajánlattevő kifejezett nyilatkozata az ajánlati felhívás feltételeire, a szerződés teljesítésére és a kért ellenszolgáltatásra. Ennek hiányában ugyanis a szerződés nem jöhet létre (Kbt. 99. §, Ptk. 205. § (2) bekezdés). A felperes az ajánlati felhívásban és a dokumentációban meghatározott feltételeknek megfelelő ajánlatot nem tett, valamennyi intézmény minden étkezési típusára a bruttó egységárakat pályázatában nem tüntette fel, az óvodák és iskolák vonatkozásában a tízórai, ebéd, uzsonnaétkezésekre eső, a gondozási központ ebédjére jutó bruttó egységárat ajánlata nem tartalmazta. Elmaradt az étkezési adagok darabszámával súlyozott számtani átlagként kiszámolt ajánlati ár bemutatása is, a felperes az ajánlatában kizárólag az ajánlati árat határozta meg. A Kbt. 350. § szerint azonban a közbeszerzésre illetőleg a közbeszerzési eljárásra vonatkozó jogszabályok megsértésére alapított bármely polgári jogi igény érvényesíthetőségének az a feltétele, hogy a közbeszerzési döntőbizottság illetőleg a közbeszerzési döntőbizottság határozatának felülvizsgálata során a bíróság a jogsértést jogerősen megállapítsa. Sem a felperes, sem az alperes nem nyújtott be a Kbt. 323. § szerinti kérelmet a közbeszerzési döntőbizottság eljárására, így a semmisségi per megindíthatóságának feltételéül szabott döntőbizottsági eljárás nem volt. A Kbt. a szerződés írásba foglalásán túl egyéb alakszerűséget nem rendel, így a szerződés írásba foglaltnak tekinthető, nem okozza a szerződés érvénytelenségét az, hogy a több különálló lapból álló okirat minden lapját a felek nem írták alá.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes a Ptk. 236. § (3) bekezdésére tekintettel a szerződésből eredő követeléssel szemben megtámadási jogát kifogás útján, határidőre tekintet nélkül gyakorolhatta, ezért nem vizsgálta, hogy a megtámadási határidőn belüli igényérvényesítés megtörtént-e. Utalt arra, hogy a 74/2005.(IX.20.) Kt. számú határozat szerint az alperes tévedésre is hivatkozva a szerződés érvénytelenségét kívánta, a Bonyhádi Városi Bírósághoz benyújtott keresetlevelében pedig a vállalkozási szerződés érvénytelensége körében is várta a bíróság állásfoglalását, tehát nem az ellenkérelmében hivatkozott először a szerződés érvénytelenségére.

A szerződés sikeres megtámadásához kizárólag lényeges körülmény tekintetében fennálló tévedés vezet. A kikötött ellenszolgáltatásra vonatkozó tévedés lényeges körülményre vonatkozik. A szerződést megtámadó fél tévedése akkor eredményezheti a szerződés érvénytelenségét, ha a tévedést a másik szerződő fél okozta, vagy felismerhette. Az alperesnek a szerződésben kikötött vállalkozói díj mértéke körében kialakult tévedésére az vezetett, hogy a felperes nem a dokumentációban meghatározott részletességű ajánlatot nyújtott be. Az ajánlattételi felhívásban az alperes az „adag” illetve „darab” szó használata mellett nem tette egyértelművé, hogy a rendelkezésre álló források az ellátandó személyek számához igazodóan, napi 350 Ft+ÁFA vállalkozói díj megfizetését teszik lehetővé, de az ajánlati felhívásban és a dokumentációban megkívánt részletességű ajánlat esetén az alperes nyomban felismerhette volna, hogy a felperes egy gyermek egy napi ellátására az alperes rendelkezésére álló összeg többszörösét kívánja érvényesíteni. Az alperes tévedését a felperes felismerhette, ajánlata kialakítása során a szokásos díjazást jóval meghaladó árat vehetett figyelembe, ismerve az alperes megtakarításra irányuló céljait és anyagi lehetőségeit. Az alperes kifogásként eredményesen hivatkozott a szerződés érvénytelenségét okozó tévedésére.

A szerződéskötés előtti helyzet visszaállítására, a felperes teljesítésére figyelemmel nincs lehetőség, az ellenszolgáltatás nélkül maradt visszafordíthatatlan szolgáltatás körében a bíróságnak el kellett számolnia. A szerződésben kikötött díjazást az elsőfokú bíróság nem alkalmazhatta, mert a szerződés érvénytelenségét az alperesnek az ellenszolgáltatás körében fennállt tévedése okozta. Ezért az egyenértékűség elvének (Ptk. 201. § (1) bekezdés) alkalmazásával az ügylet jellegéből fakadó sajátos forgalmi viszonyokat a közétkeztetési szolgáltatás helyi szokásos díjazásának mértékét vizsgálta. Figyelembe vette a L. I.-né vállalkozóval kötött vállalkozási szerződésben kikötött díjazást, és a 2682 adag iskolai és óvodai ebédre 300 Ft/adag, a 3195 adag tízórait és uzsonnára 75 Ft/adag, a gondozási központban teljesített 466 adag ebédre 400 Ft/adag díjazást számolt el. Kiemelte azt, hogy a felperes által kezdeményezett vagy majd visszavont bizonyítási indítvány miatt elmaradt a szakértői bizonyítás, nem merült fel adat arra, hogy az egyenértékű szolgáltatási díj a 2005-2006. tanévben ettől eltérő lett volna. A felperest megillető ellenszolgáltatást így összesen 1.230.625 Ft-ban határozta meg.

Az elsőfokú bíróság a felperes kártérítési igényét nem tartotta megalapozottnak, mert a felperes a szerződés érvénytelensége miatt kártérítésre csak többlettényállás esetén lenne jogosult. Az alperes azonban 2005. szeptember 20-án egyértelművé tette, hogy a továbbiakban nincs szándékában a felperes szolgáltatását igénybe venni, a felperes tudtával, másik vállalkozóval szerződést kötött, így az alperes részéről olyan utaló magatartás sem volt megállapítható, amely a felperest alappal indíthatta volna készenlétre (Ptk. 6. §).

Az alperes kezdeményezte a tulajdonában álló helyiségek kiürítését, hangot adva annak, hogy a felperes szolgáltatásra irányuló szerződés teljesítését a továbbiakban nem kívánja. Ezért a felperes az ingatlan tényleges használatával a közüzemi

szolgáltatások igénybevételével 2005. szeptember 21. napját követően felmerült kiadásait az alperesre csak annyiban háríthatja át, amennyiben annak folytán az alperes gazdagodott. Nem háríthatja át a megszűnt szerződés teljesítéséhez szükségtelen ráfordításait, így a felperes munkavállalóinak bérköltségét, megbízottjának díjazását, az élelmezésvezető 2005. szeptember 20. napját követően megrendelt továbbképzésének költségét. A felperes részére megfizetendő szolgáltatási díj ellentételezi a vállalkozó valamennyi, az eredmény eléréséhez szükséges indokolt, vagy indokolatlan költségét, az ellenszolgáltatás megállapítása mellett a felperes a 2005. szeptember 1.-e és 20-a közötti időszakban a teljesítésre eső költségek megtérítésére nem jogosult. Az általa közüzemi szolgáltatóknak megfizetett ún. rezsiköltségek megtérítését a felperes alappal nem kérheti arra az időre, amikor az alperes az ingatlant birtokában tartotta, hiszen az a helyiségek használatával felmerült, ténylegesen általa igénybe vett, vagy bizonyítás hiányában igazolatlan mértékben az alperes érdekkörében felhasznált közüzemi szolgáltatás díja (szemétszállítás díja, víz- és csatornadíj, vezetékes telefon díja, fogyasztóváltozáshoz kapcsolódó ellenőrzési költségek). Megalapozottnak ítélte meg az elsőfokú bíróság a 18.349 Ft összegű kéményseprő-ipari közszolgáltatás megtérítésére vonatkozó igényét, a gázkazán javításának 12.000 Ft-os költségét, a fűnyírás és a rágcsálóirtás 44.988 Ft-os költségét és a felújítások 480.344 Ft-os költségét, mert ezek elvégzésével az alperes gazdagodott.

Nem találta bizonyítottnak az elsőfokú bíróság a felperesnek azt az állítását, hogy a M. M. Kft.-től vásárolt bútorokat a felperes az alperestől bérelt helyiségbe szánta. Nem vitatható, hogy a felperes a bútorok vételárának kifizetéséhez számolhatott a nagymányoki jövedelemmel, amelynek kiesése okozhatta azt a gazdasági helyzetet, hogy a bútorok vételárát határidő kiegyenlíteni nem tudta, de a szolgáltatási szerződés érvénytelenségéhez ebben a körben sem járult olyan többlettényállás, amely a felperes kártérítési igényét alapossá tehetné. A felperes az E.-V. Bt.-vel 2005. november 22-én kötött szerződést a HACCP rendszerhez kapcsolódó felülvizsgálat elvégzésére, ekkor már ismerte az alperesnek a szolgáltatási szerződés megszüntetésére vonatkozó álláspontját. A felperestől elvárható lett volna az ingatlan elhagyására történt felszólítást követően, hogy a közegészségügyi felügyeletre már ne kössön megbízási szerződést, illetve, hogy azt minél előbb szüntesse meg, ha nem így járt el, ennek következményeit magának kell viselnie.

Az elsőfokú bíróság nem találta bizonyítottnak a felperesnek azt az állítását, hogy a P.-N. Bt.-től többek között tápanyag értékszámításához rendelt számítógépes program nem valósult meg, illetve, hogy a P.-N. Bt. a felperes által kifizetett díjjal arányosan nem teljesített, arra is tekintettel, hogy a felperes a szolgáltatási szerződés megszűnésébe 2006. március 27. napján „nyugodott bele”, addig - előadása szerint - készen állt a közétkeztetési feladatok ellátására. A P.-N. Bt. teljesítésének határideje 2005. december 31.-e volt, így akár a számítógépes programalkotással létrejött szerződést teljesíthette is.

Nem találta megalapozottnak az elsőfokú bíróság a felperes 273.144 Ft értékű selejtezett nyersanyag ellenértékének megfizetése iránti igényét sem, arra is figyelemmel, hogy a felperes a birtokában tartott konyhában a felnőtt lakosságot kiszolgálva, illetve a dolgozók étkezését biztosítva naponta néhány adag ebédet előállított. Nem írható az alperes terhére az, hogy a felperes az alapanyagokat nem használta fel, hiszen 2005. szeptember 21.-től egyértelmű lehetett a felperes előtt, hogy a n.-i konyhán a készlet felhasználására a közétkeztetés keretében nem kerül sor, a készlet más, általa üzemeltetett vendéglátóhelyen történő felhasználásáról neki kellett volna gondoskodnia.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a N., J. A. u. számú ingatlan fióktelepként bejegyzésével kapcsolatban felmerült költségek az alperesre nem háríthatók át, mert a felperes az ingatlan elhagyására történt felszólítás után, 2005. október 4-én létesített fióktelepet az ingatlanon, és a bejegyzésre 2005. október 10-én terjesztett elő kérelmet a cégbíróságon. Ebben az esetben is hiányzik az alperesnél az a felróható jogellenes magatartás, amely a Ptk. 339. § szerinti kártérítés alapfeltétele.

Nem tarthat igényt a felperes a működési engedély kiadása iránti eljárás illetékének megtérítésére sem, mert ő okozta, illetve felismerhette az alperes tévedését, ez okozta a szerződés érvénytelenségét. Az érvénytelen szerződés teljesítésével felmerült költséget nem háríthatja át.

Az elsőfokú bíróság az alperes beszámítási kifogását 2005. október 1.-től 2006. március 31.-e közötti időszakra havi 40.000 forint erejéig megalapozottnak ítélte, és 240.000 Ft-ot a Ptk. 297. § (1) bekezdése alkalmazásával a felperesnek járó 1.786.306 Ft-ba beszámította.

Az elmaradt haszon összegszerűsége igazolására felajánlott szakértői bizonyítást az elsőfokú bíróság arra figyelemmel mellőzte, hogy a szolgáltatási szerződés érvénytelensége miatt a felperes az esetleg elmaradt vagyoni előnye megtérítését nem kérheti, hiszen érvénytelen szerződés esetén a Ptk. 237. § (1) bekezdése szerint kizárólag a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani.

Az ítélet ellen a felperes jelentett be fellebbezést. Kérte, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben változtassa meg, és kötelezze az alperest 2.480.113 Ft elmaradt vállalkozói díj, 4.495.179 Ft költség, mint tényleges kár és 9.152.266 Ft elmaradt haszon megfizetésére. A fellebbezésben arra hivatkozott, hogy a szerződési nyilatkozatot a Ptk. 210. § (1) bekezdése alapján akkor lehet megtámadni, ha a tévedést a másik fél okozta vagy felismerhette, és lényeges körülményekre vonatkozik. Nem alapozza meg a szerződés megtámadását az, hogy az alperes utóbb más értelmezést adott az ajánlati felhívásának, olyan értelmezést, amely egyébként annak szövegéből és tartalmából nem következik. Amennyiben megállná a helyét, hogy az alperes más ajánlati felhívást kívánt volna tenni, mint amit egyébként tett, akkor nem kellő körültekintéssel járt el, ennek következményeit nem viselheti a felperes. A tévedésnek menthetőnek kell lennie, ha a tévedést nem a másik fél okozta, hanem azt saját felróható magatartása idézte

elő, a szerződés még lényeges tévedés esetén sem támadható sikerrel (Ptk. 4. § (4) bekezdés). Az alperes gondosabb eljárás mellett tévedését elkerülhette volna. A kiírás nem személyenként meghatározott napi étkezésre vonatkozik, arra nem is vonatkozhat, hiszen egyes intézményekben eleve napi egyszeri étkezés biztosításáról van szó, más intézményekben pedig az egyes étkezési típusok darabszámai nem egyeznek meg. A súlyozott számtani átlag alkalmazásának oka pontosan az, hogy csak darabszám szerint lehet a közétkeztetést mérni, napi szinten nem, mert nem meghatározható, hogy ki mit eszik, előfordulhat, hogy uzsonnát nem kérnek csak ebédet. A felperes a kiírás szerint számított ajánlati árat adta meg, annak ténye, hogy az alperes esetleg rosszul tette meg az ajánlati felhívást, a felperes terhére nem róható. Ha a felperes nem a jogszabályi előírás szerint, a jogszabály által előírt részletességű tartalommal tette meg ajánlatát, azt az alperesnek az eljárás során figyelmen kívül kellett volna hagynia. Ennek ellenére mégis elfogadta, a szerződés ellen a közbeszerzési döntőbizottsághoz kellett volna fordulnia.

A felperes álláspontja szerint az alperes a perben nem igazolta megnyugtatóan még azt sem, hogy valóban tévedett, hiszen ez az állítása az okirati bizonyítékokkal ellentétes. Az új vállalkozóval megkötött szerződésben rögzített ár is lényegesen meghaladja a 340 Ft/nap háromszori étkezés árát, azaz nyilvánvaló, hogy az alperes hivatkozása az „adag” értelmezésének kérdésében nemcsak az okiratokkal, de az „adag” szó köznyelvben elfogadott jelentésével is ellentétes. A felperes álláspontja szerint a szerződés a felperes felmondásának idejéig „élt”. Ebből következik, hogy 2005. szeptember 1-je és 20-a között eltelt időben a vállalkozói díj a felperesnek a szerződés szerinti tartalommal és összegben jár.

A felperes álláspontja szerint megalapozott az igénye a bérköltségek, a megbízási díj és az ételmezésvezető továbbképzésének költségei megtérítése iránt is. A felperes és az alperes szeptember 20-a után is folytattak tárgyalást egymással a szolgáltatás végzése érdekében, az alperes polgármestere folyamatosan arról tájékoztatta a felperest, hogy keresik a megoldást. A szeptember 20-ai önkormányzati határozattal szemben a felperes panasszal fordult a Tolna Megyei Közigazgatási Hivatalhoz, amely a határozatot jogellenesnek nyilvánította, és az alperest felhívta a törvénysértő állapot megszűnésére. Mindezek alapján a felperes jóhiszeműen vélelmezte, hogy az alperes a továbbiakban teljesíti szerződéses kötelezettségeit. A felperes folyamatosan készen állt a teljesítésre, valamennyi a keresetben megjelölt kára az alperessel megkötött szerződésből fakad, ezek egyrészt olyan költségek és kiadások, amelyek a közétkeztetés megkezdéséhez jogszabályi és hatósági előírások szerint kötelezőek, további költségek, amik a működéshez voltak szükségesek, és amik a működés során felmerültek. A felperes álláspontja szerint a felperes számlákkal igazolta a költségeit, így a bizonyítási teher megfordul (Pp. 164.§ (1) bekezdés) ezekkel szemben az alperesnek lett volna szükséges bizonyítania.

A felperes a közüzemi szolgáltatók felé teljesített szemétszállítás, víz- és csatornadíj és vezetékes telefondíj megtérítésére igényt tartott arra hivatkozással, hogy a 2005.

szeptember 20-a után a 457,9 m² nagyságú konyhából a felperes 174,8 m² nagyságot használt, és teljesítette a teljes ingatlant érintő költségeket. A költségek arányos részére igényt tart, tekintettel arra, hogy azt az alperes helyett is teljesítette.

A fellebbezésben a felperes előadta, hogy a selejtezésre vonatkozó leltárt nem tudta a bíróság rendelkezésére bocsátani, mert az az alperes birtokában van, vagy legalábbis az ingatlan kiürítésekor az alperes birtokában maradt, annak számítógépén. A működési engedély kiadásához szükséges szerződésmódosítást az önkormányzat írta elő a felperesnek, még a szeptember 20-ai képviselő testületi határozat meghozatalát megelőzően, ezért a működési engedély kiadása körében felmerült költségek megtérítésére a felperes továbbra is igényt tartott.

Az alperes az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.

A fellebbezés nem megalapozott.

A másodfokú bíróság a tényállást az elsőfokú eljárásban beszerzett okiratok és a felek előadása alapján a következőkkel kiegészíti:

A 2005. szeptember 14-én megtartott ülésen az alperes polgármestere, B. A. arról tájékoztatta a képviselő testületet, hogy „a közbeszerzési eljárással kapcsolatos szerződés aláírásakor derült fény arra, hogy a vállalkozó által adott árajánlatot mind a vállalkozó, mind pedig a képviselő testület másképpen értelmezte. Az önkormányzati rendeletben az adagár összesen 391 Ft szerepelt, amely tartalmazta a gyermek napi tízórait, reggelijét és uzsonnáját.” R. J. képviselő úgy nyilatkozott, hogy „az önkormányzat eddig is a költségvetési rendeletében napi árat határozott meg adagárként, melyben kibontásra került a tízórai, ebéd és uzsonna ára, így a pályázati kiírásnál is az adagban ezt szerepeltette”.

A tévedés felismerésekor az alperes nyomban a felpereshez fordult. B. A. a képviselő testületet úgy tájékoztatta, hogy kérte a felperest, hogy adjon ajánlatot egy olyan összegre, amely közelítene az önkormányzat által megállapított napi 391 Ft-os árhoz. A 2005. szeptember 14-én tartott testületi ülésen R. J. tájékoztatta a jelenlévő N. M.-t arról, hogy az önkormányzat bruttó, napi 450 Ft ellátást tartana reálisnak, véleménye szerint ebben az összegben meg tudna állapodni. Az alperes ugyanakkor kérte, hogy a felperes még egyszer vizsgálja meg a 710 Ft-os ajánlatát, és 2005. szeptember 20-ára adjon választ, hogy tud-e ezen az összegen lefelé módosítani. A vállalkozó új ajánlatot nem adott, úgy nyilatkozott, hogy bruttó 450 Ft-os napi árat nem tudja biztosítani. Az alperes 2005. szeptember 20-án a képviselő testület ülésén jelen lévő N. M.-al, a felperes megbízottjával közölte a 74/2005.(IX.20.) számú határozatát. Ezt a határozatot az után hozta meg a képviselő testület, hogy a pénzügyi bizottság megtárgyalta a felperes 710 Ft/nap árra vonatkozó ajánlatát, és azt nem tartotta elfogadhatónak.

Az elsőfokú bíróság egyebekben a tényállást helyesen állapította meg, és abból helyes jogi következtetést vont le. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel a

másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokait a következőkkel egészíti ki:

A Ptk. 210. § (1) bekezdése szerint, aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében tévedésben volt, a szerződési nyilatkozatát megtámadhatja, ha tévedését a másik fél okozta, vagy felismerhette.

A tévedés tudatállapot, amelyre a felek nyilatkozataiból és magatartásából lehet következtetni. Az alperes szerződéskötést megelőzően illetve azt követően tett nyilatkozatai, magatartása alapján nem lehet arra következtetni, hogy a tévedés nem állt fenn.

Helyesen hivatkozott a fellebbezésében a felperes arra, hogy a szerződés még lényeges tévedés esetén sem támadható sikerrel, ha a fél tévedését nem a másik fél okozta, hanem azt saját felróható magatartása idézte elő. Ez következik a Ptk. 4. § (4) bekezdéséből, amely szerint saját felróható magatartására előnyök szerzése végett senki sem hivatkozhat. A tévedő önhibája azonban csak a nem felróhatóan eljáró másik féllel szemben zárja ki a tévedésre való hivatkozást. A Ptk. 4. § (4) bekezdésének utolsó mondata szerint ugyanis, aki maga sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a másik fél felróható magatartására hivatkozhat. Vizsgálni kell tehát mindkét fél felróhatóságát (EBH.2002.770.).

Az alperes az ajánlati felhívás mellé a megfelelő ajánlat elkészítéséhez ajánlati dokumentációt készített, amelyet a felperesnek az ajánlattételi felhívással egyidejűleg megküldött. A dokumentáció 1.8. pontjában feltüntette az iskolai konyha működésére vonatkozó adatokat, az óvodák, az iskolák és a gondozási központ egyes étkezéseinek mennyiségét (adag/év) és az étkezési napok számát. A dokumentáció 2.1. pontja tartalmazza az ajánlati ár megállapításának módját:: minden egyes intézmény minden étkezési típusára az ajánlattevőnek meg kell határoznia, fel kell tüntetni a bruttó egységárat, az ajánlati árat az étkezési adatok darabszámával súlyozott számtani átlagként kell kiszámítani és bemutatni, vagyis az egyes intézményi étkezési egységárakat meg kell szorozni azok tervezett darabszámával, majd ezeket össze kell adni, végül ezt az összeget el kell osztani a tervezett összes ételadag számával. A kiszámítandó ajánlati árhoz a dokumentáció egy képletet is megad. A dokumentáció tartalmazza azt is, hogy az ajánlatkérő rendelkezésére álló anyagi fedezet 350 Ft+ÁFA/adag.

Az ajánlati dokumentációból tehát nem tűnik ki, hogy az alperesnek egy napi étkezés anyagi fedezetére áll rendelkezésére 350 Ft+ÁFA összeg. A felperes ügyvezetője S. P. a 2006. szeptember 21-én megtartott tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy nem is értette a pályázati kiírásban szereplő képletet, hiszen a kiírás szerint adagárat kellett meghatározni. A képlet szerinti adatokat az ajánlat így nem tartalmazta, egy belső számítás eredményeként határozták meg az adagárat, ennek során a bérleti díjakat, egyéb rezsiköltségeket, munkabért és más kiadásokat kellett figyelembe venni. N. M. a 2006. november 21-én megtartott tárgyaláson tett tanúvallomásában elmondta, hogy csak a későbbi önkormányzati meghallgatás során - ahol először hozták szóba, hogy háromszori étkezést kellene a felperesnek

biztosítania 391 Ft bruttó áron - tájékoztatta az alperes polgármesterét arról, hogy az iskolában illetőleg a gondozási központban az ebédre 480 Ft/adagárat, az óvodai ebédre 450 Ft/adagárat, tízóráira és az uzsonnára pedig intézménytől függetlenül 260 Ft-ot vettek adagonként figyelembe. Az iratokhoz 16. sorszám alatt csatolt jegyzőkönyv kivonat szerint N. M. a 2005. szeptember 14-én megtartott képviselő testületi ülésen úgy nyilatkozott, hogy amennyiben a testület igényli, megkaphatja az egyes étkezési típusok számolt árait, azonban hangsúlyozta, hogy az étkezési adagoknál súlyozott számtani átlagot kellett számolni.

A felperes ajánlata nem tartalmazta az egyes intézmények egyes étkezéseinek árát, csak azt, hogy az ajánlati ár 340 Ft+ÁFA/adag. Az alperes ajánlata tehát a pályázati dokumentációnak nem felelt meg.

Az alperes viszont a felperes hiányos ajánlatát elfogadta, a szerződéskötés előtt nem hívta fel az ajánlat kiegészítésére.

Ebből következően a felek egyike sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A felperes nem a dokumentációban rögzített tartalmú ajánlatot nyújtott be, az alperes pedig ezt az ajánlatot elfogadta. Az alperes tévedését az ajánlati dokumentáció pontatlan megfogalmazása és az ajánlati dokumentációnak nem megfelelő ajánlat okozta. Az alperes a tévedést elkerülhette volna, ha a szerződés megkötése előtt a kiírás szerinti adatok közlésére hívja fel a felperest. Az alperes tévedéséhez tehát mindkét fél felróható magatartása hozzájárult. Az alperes a Ptk. 4. § (4) bekezdésének utolsó mondata alapján a felperes felróható magatartására hivatkozhat, megtámadási kifogása megalapozott.

Az elsőfokú bíróság az érvénytelen szerződés alapján teljesített ellenszolgáltatás értékét helyesen határozta meg. A Ptk. 237. § (1) bekezdése szerint ugyanis az érvénytelen szerződés esetében a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani. A 237. § (2) bekezdése szerint, ha a szerződés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja. Ekkor rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről. A Legfelsőbb Bíróság a BH.2008.144. szám alatt közzétett határozatában rámutatott arra, hogy a szerződés hatályossá nyilvánítása nem eredményezhet olyan helyzetet, mint amilyen a szerződés érvényessé nyilvánítása esetén keletkezne. Ebből következik, hogy a felperes nem tarthat igényt az érvénytelen szerződésben kikötött ellenszolgáltatásra, az elsőfokú bíróság pedig a rendelkezésre álló bizonyítékok helyes értékelésével állapította meg az ellenszolgáltatás összegét.

Helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság arra, hogy a Ptk. 395. § (1) bekezdése szerinti elállás jogkövetkezményeivel szemben érvénytelen szerződés esetén a kártérítés szabályainak alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha az érvénytelen szerződéshez többlettényállás kapcsolódik.

Helyesen utalt arra is az elsőfokú bíróság, hogy az alperes részéről olyan magatartás nem volt megállapítható, amely a felperest alappal indíthatta volna „készenlétre”. A 2005. szeptember 14-én és 20-án megtartott képviselőtestületi üléseken elhangzott nyilatkozatokból, a másik vállalkozóval kötött szerződés tényéből a felperesnek tudnia kellett, hogy a szolgáltatására az alperes nem tart igényt. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján nem állapítható meg, hogy 2005. szeptember 20-a után az alperes olyan nyilatkozatot tett, vagy olyan szándékos magatartást tanúsított, amelyből a felperes alapos okkal következtethetett arra, hogy a jövőben a felperes szolgáltatását kívánja igénybe venni, sőt ennek ellenkezőjére utal az, hogy birtokvédelemért Bonyhád Város jegyzőjéhez fordult, majd birtokvédelmi kérelmének elutasítása után, 2005. december 6-án a határozat megváltoztatása iránt keresetet indított. Ezért a felperes kártérítésként nem követelheti a HACCP rendszer kiépítésére, engedélyek megszerzésére fordított költségeit, a továbbképzés költségeit, a munkavállalók bérére és a megbízási díjra fordított kiadásait, és a bútorokra kifizetett foglaló, továbbá a fel nem használt nyersanyagok ellenértékének megtérítését.

A felek közt a N., J. A. u. számú ingatlan bérletére vonatkozó érvényes szerződés nem jött létre, az ingatlant a felperes jogalap nélkül tartotta a birtokában. A Ptk. 194. § (1) bekezdése szerint a birtokos, aki a dolog kiadására köteles, követelheti a dologra fordított szükséges költségei megtérítését - a dolog fenntartásával rendszerint együtt járó kisebb kiadások kivételével - továbbá elviheti az általa létesített berendezési és felszerelési tárgyakat. A 194. § (2) bekezdése szerint a birtokos jóhiszemősége esetén a hasznokkal nem fedezett hasznos költségei megtérítését is követelheti, rosszhiszemősége esetén pedig, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint követelhet megtérítést. A közüzemi szolgáltatások díja nem tartozik a dologra fordított szükséges és hasznos költségek közé, ezeket a szolgáltatásokat az ingatlant birtokló felperes vette igénybe, neki kellett volna azt bizonyítania, hogy a szolgáltatások egy része az alperesnek az ingatlanban folytatott tevékenységéhez kapcsolódik (Pp. 164. § (1) bekezdés). A közüzemi szolgáltatások díjának összegét igazoló számlák ezt a bizonyítási kötelezettséget nem fordítják meg.

Az elsőfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy a felperes elmaradt vagyoni előny megfizetésére csak akkor tarthatna igényt, ha a szerződés érvényesen létrejött volna, és az az alperes elállása folytán szűnt volna meg. A szerződés azonban érvénytelen volt, a kártérítés Ptk. 318. § (1) bekezdése és Ptk. 339. § szerinti feltételei nem állnak fenn. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság helyesen mellőzte a felperes bizonyítási indítványát.

A fenti indokokra figyelemmel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 252. § (3) bekezdése alapján helybenhagyta. Az alperesnek a másodfokú eljárásban költsége nem merült fel, ezért a másodfokú bíróság az alperes javára perköltséget nem állapított meg, és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az eredménytelenül fellebbező felperest az illeték-feljegyzési joga folytán le nem rótt illeték megfizetésére.

P é c s, 2009. január 28.

Dr. Veszeley Józsefné s.k. a tanács elnöke, Dr. Zóka Ferenc s.k. előadó bíró, Dr. Kovács Ildikó s.k. bíró